

Biblioteksplan 2020-2024

Dokumenttyp:	Policy
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (2020-12-16 § 151)
Gäller för:	Kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden
Giltig fr.o.m.:	2015-06-18
Dokumentansvarig:	Bibliotekschef, kultur- och fritidsförvaltningen
Senast reviderad:	2020-10-20 (Kultur- och fritidsnämnden § 60)
Senast granskad:	2020-10-20

Bakgrund

En väl fungerande biblioteksverksamhet är en viktig kugge i ett demokratiskt samhälle.

I Unescos folkbiblioteksmanifest, som är rådgivande för FN:s medlemsstater, anges att alla ska ha tillgång till folkbibliotek oavsett ålder, kön, religion, nationalitet och språk och att folkbiblioteken ska se till att kunskap och information är tillgängligt för alla. FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan 1/1 2020, slår fast barns rätt till yttrandefrihet, utbildning och information.

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner ha en biblioteksplan för sin verksamhet. Biblioteksplanen ska vara ett styrdokument för politiker och tjänstemän i utvecklingsarbetet.

I Regional kulturplan för Jönköpings län 2018-2020 och Regional biblioteksplan för Jönköpings län 2018-2020 påtalas vikten av tillgänglighet och mångfald, samt vikten av digital delaktighet för alla medborgare. Det beskrivs också att bibliotekens utvecklingsarbete ska ske i samverkan med närsamhället.

Grunden i Vetlanda kommuns styrnings- och kvalitetsarbete för mandatperioden 2020-2023 är kommunfullmäktiges vision, riktningar, uppdrag och mål. Vetlanda kommuns vision är en kommun som är attraktiv, hållbar och nytänkande. Kommunen ska erbjuda ett rikt kulturliv och en levande landsbygd. Kommunen har som mål att vara ett socialt hållbart samhälle där olikheter välkomnas och medborgare inkluderas. Vetlanda kommun ska ge goda förutsättningar för ett livslångt lärande. Vetlanda kommun sammanfattar sin värdegrund med orden glädje, mod, respekt och tillsammans.

Vetlanda kommun har haft en tidigare biblioteksplan för 2015-2019. Planen har utvärderats och en ny biblioteksplan för 2020-2024 har tagits fram utifrån utvärderingen. I planen beskrivs kort hur verksamheten fungerar i nuläget, vilka mål som finns och strategier för att nå målen.

Kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen ska upprätta årliga verksamhetsplaner för att uppnå målen. Resultatet utvärderas i det systematiska kvalitetsarbetet i respektive nämnd.

Syfte

Biblioteksplanen är ett policydokument som anger hur biblioteksverksamheten i Vetlanda kommun ska utvecklas under perioden och fastställs av kommunfullmäktige.

Folkbiblioteksverksamheten i nuläget

Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för kommunens folkbiblioteksverksamhet. Folkbiblioteket är en fri och neutral mötesplats där alla kostnadsfritt kan låna medier och ta del av ett brett informations- och kulturutbud på egna villkor, vilket är en av förutsättningarna för en väl fungerande demokrati.

Folkbiblioteket i Vetlanda kommun omfattar de fysiska biblioteken, ett centralt placerat huvudbibliotek och tre integrerade skol- och filialbibliotek i Korsberga, Landsbro och Ramkvilla. Kommunen har ett mobilt bibliotek som består av en bokbuss och servicen Boken kommer. Bokbussen serverar förskolor, skolor, servicehus och allmänheten på landsbygden. Boken kommer är en tjänst där personer som inte har möjlighet att ta sig till bibliotek eller bokbuss kan få medier levererade till hemmet. Folkbiblioteket är också ett digitalt bibliotek öppet dygnet runt via vår hemsida. Där kan man låna e-medier och använda våra e-tjänster.

Folkbiblioteket fokuserar på följande områden:

- Tillgänglighet
- Läsfrämjande för barn och unga
- Läsfrämjande för vuxna
- Digital delaktighet och MIK (medie- och informationskunnighet)
- Biblioteket som mötesrum och upplevelserum

Tillgänglighet

Folkbiblioteket är till för alla men ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. (Bibliotekslagen 4§, 5§).

Folkbiblioteket har därför ett brett utbud av anpassade medier och erbjuder medier på andra språk än svenska för både barn och vuxna. Folkbiblioteket samarbetar nationellt med MTM- myndigheten för tillgängliga medier och Internationella biblioteket i Stockholm.

Mål

Att bredda utbudet av anpassade medier, medier på andra språk än svenska och medier på lätt svenska

Att nå fler som lånar dessa medier

Att i en renoverad/ny bibliotekslokal få en samlad avdelning med anpassade medier med tillgång till sittplatser

Strategi

Ta fram en medieplan som underlättar inköp, gallring, magasinering och exponering av medier

Att bibliotekspersonalen håller sig uppdaterad i utvecklingen av anpassade medier

Att utveckla samarbetet med verksamheter inom vård- och omsorgsförvaltningen

Att utveckla samarbetet med verksamheter som berör invånare med annat modersmål än svenska

Läsfrämjande för barn och unga

Enligt 8§ i Bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

En mängd aktiviteter anordnas för barn och unga och deras föräldrar, BHV-träffar, en bok till alla 1-åringar, barnteater, bokprat, bokklubbar och lovaktiviteter. Bilderbokens möjligheter är ett stort samarbetsprojekt som genomförs tillsammans med kommunens förskolor och Vetlanda museum.

Folkbiblioteket har höga utlåningssiffror när det gäller barnlitteratur men avdelningen är trång och inte anpassad för barn och barnfamiljers behov.

Mål

Att fortsätta utveckla det läsfrämjande arbetet med barn, unga och deras föräldrar

Strategi

Att i en renoverad/ny bibliotekslokal kunna erbjuda en mer stimulerande och inbjudande barn- och ungdomsavdelning

Att utveckla samarbetet med barn- och utbildningsförvaltningen

Ta fram en Läsfrämjandeplan för barn och unga som utvärderas och uppdateras årligen

Läsfrämjande för vuxna

Under förra perioden för biblioteksplanen utvecklades arbetet med att främja läslusten hos vuxna. Genom samarbete med studieförbunden erbjuds flera författarbesök varje år. Bokcafé och kulturquiz är nya aktiviteter som genomförts. Varje år genomförs en deltävling i regionens Poetry-slam. Bokcirkelkassar finns till utlån och en ny avdelning med Feel good-böcker har tillkommit och blivit mycket populär. Lokala författare erbjuds att ha sitt boksläpp i samarbete med biblioteket.

Mål

Att fortsätta utveckla programverksamheten för vuxna

Strategi

Att i en renoverad/ny bibliotekslokal skapa en plats för mindre arrangemang

Att i en renoverad/ny bibliotekslokal utöka ytorna för inspirerande skyltning

Ta fram en Läsfrämjandeplan för vuxna som utvärderas och uppdateras årligen

Digital delaktighet och MIK (medie- och informationskunnighet)

Enligt 7§ i Bibliotekslagen ska folkbiblioteken verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

På biblioteket finns tillgång till datorer, wifi, kopiering och scanning.

Allt större del av samhällets service och information sker digitalt. Biblioteket har en viktig roll i arbetet med att höja medie- och informationskunnigheten hos invånarna och göra dem digitalt delaktiga.

Mål

Att erbjuda ett brett utbud av e-medier och e-tjänster

Att erbjuda god tillgänglighet till modern teknik

Strategi

Att all bibliotekspersonal ökar sin kompetens via den nationella satsningen Digitalt först med användaren i fokus

Ta fram en Handlingsplan för digital kompetens- och verksamhetsutveckling

Biblioteket som mötesplats och upplevelserum

Huvudbiblioteket är en mötesplats för alla åldrar och har ca 180 000 besökare om året. Både bibliotekslokalen och inredningen är nedslitna och inte anpassade efter användarnas behov. Det behövs fler sittplatser samt grupprum och tysta läsplatser för studerande.

Folkbiblioteket har sökt och beviljats pengar från Statens kulturråds satsning Stärkta bibliotek. Projektet pågår 2019-2021. En projektledare har anställts med uppdrag att skapa en gemensam målbild för Framtidens bibliotek, som nyinvigs i renoverade lokaler 2022. Studiebesök och workshops med personalen har genomförts.

Bibliotekspersonalen har gjort en skriftlig brukarundersökning i enkätform med ett hundratal svarande och projektledaren har genomfört ett femtiotal längre intervjuer med besökare för att ta reda deras behov.

Mål

Ett renoverat/nytt, modernt och inbjudande bibliotek anpassat efter användarnas behov

Strategi

En gemensam målbild för Framtidens bibliotek

Att i samarbete med inredningsarkitekt skapa Framtidens bibliotek

Skolbibliotek - Grundskolan

Skolbiblioteksverksamheten utifrån styrdokument

Enligt skollagen (kap 2. 36§) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

I Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (kap 2.8) är det rektorns ansvar att

”skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bland annat skolbibliotek och digitala verktyg”.

”skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.

Skolbiblioteket är en del av det allmänna biblioteksväsendet. Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801, Prioriterade grupper 4§, 5§) ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet

”ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information”,

”ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska
3. lättläst svenska”

Skillnader mellan folkbibliotek och skolbibliotek (ur Vetlandas Biblioteksplan 2015-2019)

Folkbibliotek	Skolbibliotek
Finansieras av kultur- och fritidsnämnden. Tillgängliga på allmänhetens fritid och bygger på frivillighet och intressen.	Finansieras av barn- och utbildningsnämnden. Tillgängliga under skoltid för elever och personal på berörd skola. Ingår i undervisningen och skolans verksamhet.
Beläget i centrum, tillgängligt för allmänheten.	Verksamheten finns och bedrivs i skolorna i närhet till elever och personal.
Arbetar efter kommunens kulturpolitiska mål.	Arbetar efter skolans mål, som anges i skollag, läroplaner och förordningar för de olika skolformerna.
Tillgängligt för allmänheten på lika villkor och likvärdig servicenivå, blir därmed bara ett komplement till skolbiblioteken.	Lagstadgad verksamhet inom skolan, anpassad för skolans elever och personal.
Tillhandahåller media enligt allmänhetens behov och önskemål.	Tillhandahåller medier enligt skolans pedagogiska behov.

Folkbibliotek	Skolbibliotek
Bibliotekspersonal arbetar med upplevelser och frivilligt läsande och lärande.	Skolbibliotekspersonal ingår i skolans pedagogiska personal och arbetar med lärande och läsande utifrån läroplaner.
Tillgängligheten styrs utifrån allmänhetens behov.	Tillgängligt under skoldagar och utifrån skolans behov.

Nuläge

I den kommunala grundskolan har alla elever tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolans lokaler. Tre skolor har ett skolbibliotek som samtidigt är filialbibliotek och som Vetlanda bibliotek ansvarar för. Samtliga skolbibliotek har ett organiserat bestånd och nio av dem har ett digitaliserat lånesystem och bibliotekskatalog. De tre filialerna använder sig av folkbibliotekets biblioteksdatasystem, Bookit, och de andra sex av Cicero.

Som komplement till skolbiblioteken finns en bokpool, med utvalda titlar i gruppuppställning. Förnärvarande är bokpoolskassarna placerade i Mogärdeskolans bibliotek. På Mogärdeskolan finns även en depå av mångspråksböcker som modersmåls lärare, pedagoger och skolbibliotekarier har tillgång till.

Samtliga skolbibliotek är bemannade i olika utsträckning efter elevantal. De båda åk 7-9 skolorna bemannas av utbildad bibliotekarie dagligen under elevens skoltid. Alla skolbibliotek har en tilldelad budget.

Mål

- Alla elever i kommunen skall ha likvärdig tillgång till skolbibliotek.
- Skolbiblioteket ska vara en del av den pedagogiska verksamheten och bidra till ökad måluppfyllelse.
- Skolbiblioteket ska stödja elevernas språkutveckling, stimulera till läsning samt stärka elevens kunskaper i informationssökning och källkritik i olika medier.

Strategi

Rektor ansvarar för att:

- skolbiblioteket är bemannat och att personalen i skolbiblioteket har relevant kompetens för uppdraget och möjlighet till kompetensutveckling.
- skolbiblioteket tilldelas ändamålsenliga lokaler och resurser som ger förutsättningar för ett ändamålsenligt och tillräckligt omfattande bestånd.
- skolbiblioteket används som en del undervisningen och följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet.

Skolbibliotekarien:

- samverkar med pedagoger och är ett stöd i den pedagogiska verksamheten.
- deltar i nätverk med andra bibliotekarier för kompetensutveckling och kunskapsutbyte.

- samverkar med folkbiblioteket och informerar pedagoger om deras barn- och ungdomsverksamhet.
- tar med stöd av rektor fram en årlig plan med mål för skolbiblioteksverksamheten.
- håller genom nyinköp och gallring beståndet aktuellt så att det motsvarar undervisningens behov.
- genomför olika typer av läsförbättrande insatser anpassade efter de behov och önskemål som finns på den enskilda skolan.
- är ett stöd för pedagogerna och en resurs i undervisning där källkritik och informationssökning ingår.
- samarbetar med pedagogerna för en medveten användning av den digitala tekniken.
- tillgängliggör medier och digitala resurser för elever i behov av anpassningar och särskilt stöd.
- tillgängliggör litteratur för elever med annat modersmål än svenska.

Översikt skolbibliotek F-9 Vetlanda kommun – inför läsår 20/21

Skola (elevantal)	Björkö (65)	Brunnsgård (90) + bokbuss	Bäckседа (300)	Ekenässjön (185)	Holsby (255) + bokbuss F-3	Korsberga (100) filial	Kvillsfors (90) + bokbuss	Landsbro F-6 (205) filial
Skolbiblioteket finns i skolans lokaler:	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja (i åk7-9)
Beståndet är ändamålsenligt och omfattande:	Ja	Ja	Ja	Ja		Ja		ja
Beståndet är organiserat:	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Beståndet är sökbart i en digital katalog:			Ja (Cicero)	Ja (Cicero)	Ja (Cicero)	Ja (Bookit/KoF)		Ja (Bookit/KoF)
Beståndet är sökbart, men inte digitalt:	Ja	Ja					Ja	
Bibliotekspersonal l % ht	10 %	15 %	40 %	25 %	30 %	KoF	10 %	30 %
Budget år 2020, kr/elev	3 500 kr/ 60 kr	6 000 kr/ 67 kr	7 000 kr/ 23 kr	11 500 kr/ 62 kr	10 000 kr/ 44 kr	4 000 kr/ 40 kr	5 000 kr/ 55 kr	16 000 kr/ 78 kr
Informationsteknik i skolbiblioteket:	Wifi	Wifi	Wifi Chromebook*	Wifi Chromebook*	Wifi Chromebook*	Wifi	Wifi	Wifi

*digitalt sökbart bestånd

Skola (elevantal)	Landsbro 7-9 (305) filial	Mogärde F-6 (180)	Myresjö (140) + bokbuss	Norrgårdsskolan (245)	Nye (100) +bokbuss	Ramkvilla (60) filial	Tomaslundsskolan (350)	Withala 7-9 (595)
Skolbiblioteket finns i skolans lokaler:	Ja	Ja (i åk 7-9)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Beståndet är ändamålsenligt och omfattande:	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Beståndet är organiserat:	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Beståndet är sökbart i en digital katalog:	Ja (Bookit/KoF)	Ja (Cicero)		Ja (Cicero)		Ja (Bookit/KoF)	Ja (Cicero)	Ja (Cicero)
Beståndet är sökbart, men inte digitalt:			Ja		Ja			
Bibliotekspersonal i % ht	45 %	25 %	20 %	35 %	10 %	KoF	50 %	90 %
Budget år 2020: kr/elev	34 000 kr/ 111 kr	2 000 kr/ 11 kr	14 000 kr/ 100 kr	15 000 kr/ 61 kr	10 000 kr/ 100 kr	3 000 kr/ 50 kr	29 000 kr/ 80 kr	60 000 kr/ 100 kr
Informationsteknik i skolbiblioteket:	Wifi	Wifi Chromebook*	Wifi	Wifi Chromebook*	Wifi	Wifi	Wifi Chromebook*	Wifi

* digitalt sökbart bestånd

Skolbibliotek – Gymnasiet

Styrdokument

Enligt Läroplan för gymnasieskolan (kap 2.6) är det rektors ansvar att

”utbildningen utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. skolbibliotek och digitala verktyg”.

”skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens”.

Det är vidare skolans ansvar (Läroplan för gymnasieskolan kap 2.1) att

”varje elev som slutfört sina studier ”kan använda bibliotek och deras resurser”.

Enligt bibliotekslagen (SFS 2013:801, Prioriterade grupper 4§, 5§) ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet

”ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information”.

”ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska
3. lättläst svenska”

Nuläge

På Njudungsgymnasiet finns ett väl fungerande skolbibliotek med ändamålsenliga lokaler. I biblioteket arbetar en bibliotekarie och en biblioteksassistent, motsvarande 1,6 tjänst. Biblioteket är öppet hela skoldagen och bemannat större delen av tiden. Beståndet är inlagt i folkbibliotekets biblioteksdatasystem och utlåningen är datoriserad. Biblioteket har ett årligt bokanslag och medel finns även avsatta för tidningsprenumerationer och abonnemang på databaser. Biblioteket ansvarar även för läromedelshanteringen på skolan.

Mål

Gymnasiebiblioteket har som mål att vara en integrerad del av den pedagogiska verksamheten och en tydlig del av Njudungsgymnasiets pedagogiska vision.

Biblioteket skall samverka med lärarna och vara ett stöd för dem i den pedagogiska verksamheten. Vidare skall biblioteket arbeta för att stärka elevers och lärares medie- och informationskompetens samt stimulera eleverna till läsning. Biblioteket skall

erbjuda medier i varierande svårighetsgrad och på olika språk. Bibliotekets verksamhet skall kontinuerligt utvärderas, kvalitetsredovisas och utvecklas.

Strategi

I bibliotekets lokala arbetsplan preciseras vilka metoder som används för att uppnå verksamhetsmålen. För att kunna utvärdera och kvalitetsredovisa verksamheten skall varje läsår sammanfattas i en verksamhetsberättelse som kopplas till målen i den lokala arbetsplanen.

Kommunal vuxenutbildning

Styrdokument

Enligt läroplan för vuxenutbildningen (kap 2.1) är det skolans ansvar att varje elev som slutfört sina studier "kan använda bibliotek och deras resurser".

Nuläge

På Vetlanda lärcentrum finns ett bibliotek som är öppet hela skoldagen. Personal från Njudungsgymnasiets bibliotek bemannar biblioteket på Vetlanda lärcentrum i genomsnitt två halvdagar (ca 8 timmar) per vecka. Biblioteket har ett årligt anslag som skall täcka bokinköp, tidskriftsprenumerationer, datorlicenser och övriga biblioteksrelaterade utgifter. Beståndet är katalogiserat i folkbibliotekets bibliotekssystem. Under den senaste femårsperioden har utlåningen datoriserats och beståndet har anpassats till de kunskapsbehov och den verksamhet som finns på skolan idag. Biblioteket har p.g.a. lokalbrist tvingats flytta till en mindre lokal, vilket gjort att det förlorat sin funktion som en plats för grupparbeten och enskilda studier.

Mål

Biblioteket på Vetlanda lärcentrum har som mål att vara en del av den pedagogiska verksamheten på skolan och erbjuda medier som är ändamålsenliga för den verksamhet som bedrivs. Biblioteket skall stimulera till läsning, stödja elevernas språkutveckling och arbeta för att stärka lärares och elevers medie- och informationskompetens.

Strategi

Tillsammans med rektorerna på Vetlanda lärcentrum formulera verksamhetsmålen i en lokal arbetsplan där det preciseras vilka metoder som skall användas för att uppnå verksamhetsmålen. Sammanfatta och utvärdera varje läsår i en verksamhetsberättelse som kopplas till målen i den lokala arbetsplanen.